# EUROPOS PARLAMENTAS

*2004* *2009*

*Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas*

**2008/2160(INI)**

21.1.2009

# PRANEŠIMO PROJEKTAS

su pasiūlymu dėl Europos Parlamento rekomendacijos Tarybai dėl saugumo ir pagrindinių laisvių internete stiprinimo
(2008/2160(INI))

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

Pranešėjas: Stavros Lambrinidis

PR_INI_art114

## TURINYS

**Psl.**

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REKOMENDACIJOS TARYBAI .....3

PASIŪLYMAS DĖL REKOMENDACIJOS TARYBAI (B6-0302/2008) .....9

AIŠKINAMOJI DALIS.....11

# PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REKOMENDACIJOS TARYBAI

**dėl saugumo ir pagrindinių laisvių internete stiprinimo**
**(2008/2160(INI))**

*Europos Parlamentas*,

– atsižvelgdamas į pasiūlymą dėl rekomendacijos Tarybai dėl saugumo ir pagrindinių laisvių internete stiprinimo (B6-0302/2008), kurį PSE frakcijos vardu pateikė Stavros Lambrinidis,

– atsižvelgdamas į Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją (EŽTK) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją,[1] ypač jų nuostatas dėl asmens duomenų apsaugos, žodžio ir informacijos laisvės bei pagarbos privačiam ir šeiminiam gyvenimui bei teisės į laisvę ir saugumą,

– atsižvelgdamas į 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo[2], 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinį sprendimą 2008/977/TVR dėl asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos[3], 2003 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/98/EB dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo[4], 2007 m. lapkričio 13 d. Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, iš dalies keičiančios Direktyvą 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis, Direktyvą 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje ir Reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 dėl bendradarbiavimo vartotojų apsaugos srityje (COM(2007)0698), 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo[5] ir 2008 m. spalio 14 d. generalinio advokato nuomonę byloje C-301/06 *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą*,

– atsižvelgdamas į 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pamatinį sprendimą 2005/222/TVR dėl atakų prieš informacines sistemas[6], 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos pamatinį sprendimą 2001/413/TVR, skirtą kovai su sukčiavimu negrynosiomis mokėjimo priemonėmis ir jų klastojimu[7], 2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatinį sprendimą 2008/919/TVR, iš dalies keičiantį Pamatinį sprendimą 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu[8], 2007 m. gegužės 22 d. Komisijos komunikatą „Bendrosios politikos, skirtos kovai su elektroniniais nusikaltimais, linkme“ (COM(2007)0267) ir pastarojo laikotarpio iniciatyvas aptikti sunkius nusikaltimus ir terorizmą (pvz., projektą „Patikrink žiniatinklį“),

[1] OL C 364, 2000 12 18, p. 1.
[2] OL L 281, 1995 11 23, p. 31.
[3] OL L 350, 2008 12 30, p. 60.
[4] OL L 345, 2003 12 31, p. 90.
[5] OL 2006 L 105, p. 54.
[6] OL L 69, 2005 3 16, p. 67.
[7] OL L 149, 2001 6 2, p. 1.
[8] OL L 330, 2008 12 9, p. 21.

– atsižvelgdamas į pradėtus Europos Tarybos (ET), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ir Jungtinių Tautų (JT) darbus, susijusius ir su kova su nusikalstamumu bei elektroniniais nusikaltimais, ir su pagrindinių teisių ir laisvių apsauga, įskaitant kovą ir apsaugą internete,[1]

– atsižvelgdamas į neseniai paskelbtus Europos teismų ir nacionalinių konstitucinių teismų sprendimus, ypač į Vokietijos konstitucinio teismo (vok. BVerfG) sprendimą, kuriuo pripažįstama teisė į konfidencialumo ir informacinių sistemų vientisumo apsaugą[2],

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 114 straipsnio 3 dalį ir 94 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto pranešimą ir į Kultūros ir švietimo komiteto nuomonę (A6-0000/2008),

A. kadangi interneto raida įrodo, kad jis tapo neišvengiama demokratinių iniciatyvų skatinimo priemone, nauja politinių diskusijų arena (pvz., e. kampanijos, e. balsavimas), pasaulinio lygmens priemone, skirta naudotis žodžio ir informacijos laisve (pvz., interneto dienoraščių rašymas) ir verslo veiklai plėtoti,

B. kadangi internetas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 11 straipsnyje įtvirtintai žodžio laisvės sąvokai suteikia tikrąją jos prasmę, ypač kalbant apie aspektą „nepaisant valstybių sienų“,

C. kadangi skaidrumas, privatumo laikymasis ir pasitikėjimo aplinka tarp internetu suinteresuotų asmenų turėtų būti neišvengiami aspektai norint sukurti tvarią interneto saugumo viziją,

D. kadangi dėl interneto teikiamos laisvės jis taip pat naudojamas smurtinei ir nedemokratinei informacijai, pvz., kurstymui vykdyti teroristinius išpuolius, skleisti ir kadangi elektroninių nusikaltimų grėsmė plačiąja prasme pasaulio mastu padidėjo ir kelia pavojų asmenims (įskaitant vaikus) ir tinklams,

E. kadangi šiems nusikaltimams reikia duoti veiksmingą ir ryžtingą atkirtį nekeičiant pamatinio laisvo ir atviro interneto pobūdžio,

F. kadangi demokratinėje visuomenėje būtent piliečiai turi teisę kasdien stebėti ir vertinti savo vyriausybių ir jiems paslaugas teikiančių privačių bendrovių veiksmus ir požiūrį, o ne vyriausybė ar bendrovės – savo piliečių veiksmus ir požiūrį; kadangi technologiškai pažangios stebėjimo metodikos ir jų taikymo ribas lemiantys negriežti įstatymai kelia vis didesnį pavojų šio principo taikymui,

G. kadangi technologiniai šuoliai vis labiau leidžia slaptai ir praktiškai nepastebimai stebėti piliečių veiklą internete; kadangi vien tai, jog stebėjimo technologijos egzistuoja, neturėtų automatiškai reikšti, kad jų naudojimas pateisinamas; kadangi veiksnys, kuris turėtų

[1] *Ex*: 2001 m. lapkričio 23 d. Europos Tarybos konvencija dėl elektroninių nusikaltimų; 1981 m. sausio 28 d. Europos Tarybos konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu.
[2] BVerfG, 1 BvR 370/07, 27.2.2008, Absatz-Nr. (1 - 333).

lemti, kada valstybės institucijos ar privačios bendrovės gali naudoti šias technologijas, yra už viską svarbesnis siekis apsaugoti piliečių pagrindines teises,

H. kadangi reikėtų prisiminti, kad, kalbant apie žodžio ir informacijos laisvę arba privataus gyvenimo apsaugą, valstybės institucijos gali trukdyti naudotis šiomis teisėmis tik tuo atveju, kai tai atitinka įstatymą ir demokratinėje visuomenėje yra reikalinga ir proporcinga,

I. kadangi dėl pasaulinio, atviro ir daug subjektų veiklos apimančio pobūdžio bendra interneto taisyklė yra laisvė, bet tai nereiškia, kad nereikia svarstyti (valstybių narių ir tarptautiniu lygmeniu, taip pat tarp viešųjų bei privačių subjektų), kaip užtikrinti ir ginti interneto vartotojų pagrindines teises ir jų saugumą,

J kadangi elektroninis neraštingumas bus nauja XXI amžiaus neraštingumo rūšis; kadangi užtikrinimas, kad visi piliečiai turėtų galimybę naudotis internetu, yra tapatus užtikrinimui, kad visi piliečiai turėtų galimybę mokytis, ir kadangi vyriausybės ar privačios bendrovės neturėtų šios galimybės praktiškai atimti; kadangi svarbu spręsti tinklų neutralumo, tarpusavio sąveikos, pasaulinio visų interneto mazgų pasiekiamumo, atvirų formatų bei standartų naudojimo ir kitus kylančius klausimus,

K. kadangi reikėtų išlaikyti tinkamą viešojo sektoriaus informacijos, atveriančios dar niekada neturėtų kūrybinio ir kultūrinio eksperimentavimo bei mainų galimybių, ir intelektinės nuosavybės teisių apsaugos pusiausvyrą,

1. pateikia Tarybai šias rekomendacijas:

***Visapusė ir saugi interneto prieiga visiems***

a) dalyvauti veiksmuose, kuriais siekiama, kad internetas jo vartotojams teiktų daugiau galimybių ir aplinką, kurioje principu „nuo atskiro prie bendro“ galėtų būti plėtojami informacijos mainai ir vystoma e. demokratija kartu užtikrinant, kad būtų sukurta pakankamai apsaugos priemonių, nes šioje aplinkoje gali atsirasti naujų kontrolės ir cenzūros formų; vartotojų turima laisvė ir privataus gyvenimo apsauga internete turėtų būti tikra, o ne iliuzinė;

b) pripažinti, kad internetas gali būti išskirtinė galimybė stiprinti aktyvų pilietiškumą ir kad šioje srityje vienas iš svarbiausių aspektų – prieiga prie tinklų ir informacijos; rekomenduoti toliau plėtoti šį klausimą remiantis prielaida, kad kiekvienas asmuo turi teisę dalyvauti informacinės visuomenės veikloje ir kad visų lygmenų institucijos bei suinteresuotieji asmenys turi bendrą pareigą padėti šią plėtotę[1] – taip bus sprendžiamos dvi tarpusavyje susijusios elektroninio amžiaus problemos – e. neraštingumas ir demokratinė atskirtis[2];

c) kartu su kitais svarbiais subjektais užtikrinti, kad interneto saugumas, žodžio laisvė ir

[1] Žr. Graikijos konstituciją ir jos 5A dalį.

[2] 2008 m. rugsėjo 17 d. Europos Tarybos dokumente „Internet – a critical resource for all“ taip pat pabrėžiama, kad teisingumo ir dalyvavimo galimybių užtikrinimas ir skatinimas interneto srityje yra būtinas visos visuomenės teisingumo ir dalyvavimo galimybių pažangos etapas.

privatumas bei atvirumas nebūtų laikomi tarpusavyje konkuruojančiais tikslais – jų turi būti siekiama kartu, įgyvendinant visapusę viziją, kurioje į juos visus tinkamai atsižvelgiama;

***Tvirtas įsipareigojimas kovoti su elektroniniais nusikaltimais***

d) raginti Taryboje pirmininkaujančią valstybę ir Komisiją apsvarstyti visapusę kovos su elektroniniais nusikaltimais strategiją, įskaitant būdus, kaip ES lygmeniu spręsti „tapatybės vagystės“ klausimą;

e) raginti apsvarstyti, kaip šioje srityje turėtų bendradarbiauti privataus ir viešojo sektoriaus subjektai ir kaip reikėtų stiprinti teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą;

f) tęsti projekto „Patikrink žiniatinklį“ pradėtą darbą ir skatinti veiksmus, kuriais siekiama gerinti informacijos apie elektroninius nusikaltimus sklaidą, pvz., pastarojo laikotarpio iniciatyvas sukurti nacionalines perspėjimo sistemas ir Europos perspėjimo sistemą, skirtas pranešti apie internete padarytus nusikaltimus, jeigu taikomos reikiamos apsaugos priemonės;

g) skatinti vykdyti programas vaikams apsaugoti ir tėvams šviesti apie naujus e. pavojus, kaip išdėstyta ES teisėje, ir pateikti esamų programų poveikio vertinimą;

h) toliau siekti priimti direktyvą dėl baudžiamųjų priemonių, skirtų intelektinės nuosavybės teisėms įgyvendinti, kartu uždraudžiant šiuo tikslu sistemingai kontroliuoti ir stebėti visų vartotojų veiklą internete ir užtikrinant, kad nuobaudos būtų proporcingos padarytiems pažeidimams; šioje srityje laikytis žodžio ir informacijos laisvės ir individualių vartotojų teisės bendrauti; šalinti paskatas (tarp jų tam tikrus per didelius pačių intelektinės nuosavybės teisių turėtojų nustatytus apribojimus) elektroninėje erdvėje pažeisti intelektinės nuosavybės teises;

i) užtikrinti, kad baudžiamąja tvarka nebūtų persekiojama už prieštaringų politinių įsitikinimų, net ir apie terorizmą, raišką internetu;

***Nuolatinis dėmesys visiškai pagrindinių laisvių apsaugai ir didesniam jų skatinimui internete***

j) atsižvelgti į tai, kad „skaitmeninė tapatybė“ vis labiau tampa sudedamąja mūsų „asmenybės“ dalimi ir todėl ją būtina deramai ir veiksmingai apsaugoti nuo privačių ir viešųjų subjektų brovimosi; deramai atsižvelgti į anonimiškumo, slapyvardžių apsaugos ir privačios informacijos srautų valdymo svarbą ir į tai, kad vartotojams turėtų būti suteiktos priemonės šią informaciją apsaugoti;

k) pripažinti pavojų, kurį kelia interneto stebėjimo ir kontrolės formos, kuriomis siekiama sekti kiekvieną „skaitmeninį“ asmens žingsnį ir tada sudaryti vartotojo profilį bei jam priskirti vertinimą; aiškiai nustatyti, kad visada turi būti įvertinta, ar šie metodai reikalingi ir proporcingi tikslams, kurių jais siekiama; taip pat pabrėžti, jog reikia, kad vartotojai daugiau žinotų apie savo e. veiklos aspektus ir dėl jų galėtų pateikti motyvuotą sutikimą (pvz., socialinių tinklų atveju);

l) išnagrinėti ir apibrėžti, kokio „sutikimo“ valdžios institucijos ar privačios bendrovės gali reikalauti iš vartotojų ir jį gauti vartotojui atsisakant dalies privatumo, nes akivaizdus individualių vartotojų ir šių institucijų derybinės galios ir žinių disbalansas;

m) griežtai apriboti ir apibrėžti atvejus, kuriais privati interneto bendrovė gali būti verčiama atskleisti duomenis valdžios institucijoms;

n) pasmerkti valdžios institucijų nustatytą cenzūrą, taikomą informacijai, kurios galima ieškoti interneto tinklalapiuose, ypač tada, kai šie apribojimai gali turėti „atvėsinamąjį poveikį“ politiniams pareiškimams;

o) raginti valstybes nares užtikrinti, kad žodžio ir informacijos laisvė nebūtų savavališkai ribojama viešiesiems ar privatiems subjektams, ir vengti bet kokių teisėkūros ar administracinių priemonių, galinčių turėti „atvėsinamąjį poveikį“ asmenų pasisakymams;

p) atkreipti dėmesį į tai, kad kuriant „daiktų internetą“ neturėtų būti sumenkinta duomenų ir piliečių teisių apsauga;

q) raginti skatinti „projektuojant užtikrinamo privatumo“ principą, kuriuo remiantis privatumo ir duomenų apsaugos reikalavimai turėtų būti nustatyti kuo anksčiau naujų technologinių tendencijų gyvavimo cikle;

***Tarptautinės įmonės***

r) raginti visus interneto subjektus dalyvauti nuolatiniame „Interneto teisių akto“ procese, kuris grindžiamas pagrindinėmis teisėmis ir kuriuo skatinamas jų įgyvendinimas ir besiformuojančių principų pripažinimas; šioje srityje vadovaujamą vaidmenį turi atlikti dinamiška Interneto teisių akto koalicija;

s) užtikrinti, kad šioje srityje būtų svarstoma daugelio subjektų, daugiapakopė į procesą orientuota iniciatyva ir įvairios kartu taikytinos pasaulinės ir vietinės iniciatyvos, siekiant nustatyti ir saugoti interneto vartotojų teises ir taip užtikrinti šio proceso teisėtumą, atskaitomybę ir priimtinumą;

t) skatinti ES aktyviai dalyvauti įvairiuose tarptautiniuose forumuose, kuriuose aptariami pasauliniai ir vietiniai interneto aspektai, pvz., Interneto valdymo forume (angl. IGF);

u) kartu su visais atitinkamais ES subjektais dalyvauti kuriant Europos interneto valdymo forumą, kuriame būtų apibendrinta nacionalinių interneto valdymo forumų patirtis, kuris veiktų kaip regioninis ramstis ir kuris veiksmingiau perduotų Europos masto klausimus, pozicijas ir rūpesčius būsimuose tarptautiniuose interneto valdymo forumuose;

o

o o

2. paveda Pirmininkui perduoti šią rekomendaciją Tarybai ir susipažinti Komisijai.

11.6.2008

## PASIŪLYMAS DĖL REKOMENDACIJOS TARYBAI (B6-0302/2008)

pagal Darbo tvarkos taisyklių 114 straipsnio 1 dalį

pateikė Stavros Lambrinidis

dėl saugumo ir pagrindinių laisvių internete stiprinimo

*Europos Parlamentas*,

– atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių konvenciją ir Pagrindinių teisių chartiją, ypač į jų straipsnius dėl asmens duomenų apsaugos, žodžio ir informacijos laisvės bei pagarbos privačiam ir šeiminiam gyvenimui,

– atsižvelgdamas į nesenas sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo nustatymo iniciatyvas (projektas „Patikrink žiniatinklį“), neseniai pateiktą pasiūlymą dėl 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu dalinio pakeitimo ir pasiūlymą dėl Direktyvos dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje persvarstymo,

– atsižvelgdamas į pradėtus Europos Tarybos (ET), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ir Jungtinių Tautų (JT) darbus, susijusius ir su kova su nusikalstamumu bei elektroniniais nusikaltimais, ir su pagrindinių teisių ir laisvių apsauga, įskaitant kovą ir apsaugą internete,

– atsižvelgdamas į neseniai paskelbtus Europos teismų ir nacionalinių konstitucinių teismų sprendimus, ypač į Vokietijos konstitucinio teismo (vok. *BVerfG*) sprendimą, kuriuo pripažįstama atskira teisė į konfidencialumo ir informacinių sistemų vientisumo apsaugą,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 114 straipsnio 1 dalį,

A. kadangi internetas tapo pagrindiniu pasaulinio lygio žodžio ir informacijos laisvės didinimo ir ekonominės veiklos klestėjimo įrankiu; kadangi dėl šių aplinkybių ypač svarbu, kad kova su nusikalstamumu ir valdžios institucijų bei privačių asmenų piktnaudžiavimu neribotų šio įrankio naudojimo potencialo,

B. kadangi dėl jo pasaulinio dydžio, greitos plėtros ir techninių ypatumų internetą vargu ar įmanoma prižiūrėti vien remiantis nacionaliniais teisės aktais ir todėl reikia imtis iniciatyvų, ypač tarptautiniu lygiu, ginti asmenų teises, susijusias su jų saugumu, jų laisvių gynyba ir privataus gyvenimo apsauga,

1. rekomenduoja Tarybai sudaryti sąlygas:

   a) pažangiam Europos Sąjungos nacionalinių teisės aktų dėl reikalavimų, susijusių su pagrindinių teisių apsauga internete, suartėjimui,

b) pasiekti glaudesnį nacionalinių ir Europos teisės aktų leidėjų ir teismų dialogą,

c) skatinti visų interneto veikloje dalyvaujančių ir su juo susijusių veikėjų, ypač interneto paslaugų teikėjų ir naudotojų, dialogą,

d) skatinti sudaryti reikalingus tarptautinius dvišalius (ypač transatlantinių santykių) ir daugiašalius (ET, EBPO ir JT lygio iniciatyvų) susitarimus,

2. paveda Pirmininkui perduoti šią rekomendaciją Tarybai ir Komisijai susipažinti.

## AIŠKINAMOJI DALIS

### Pagrindinės teisės internete: sustiprintos, bet pavojuje

Gyvename tokiame amžiuje, kuriame visi – nuo vyriausybių iki policijos, privačių įmonių ir net nusikaltėlių – ieško kuo geresnės galimybės pasinaudoti mūsų asmeniniais elektroniniais duomenimis. Būtent internete pateikiama anksčiau neįsivaizduojama išsami informacija apie mūsų asmeninį gyvenimą; pakanka tik vieną kartą spustelėti tinklalapyje ir pateikiami duomenys, kuriuos panorėję gali naudoti arba kuriais gali piktnaudžiauti pardavėjai, žvalgybos tarnybos arba tapatybės vagys.

Taigi užtikrinti **pagrindinę teisę į privatumo** internete apsaugą yra pati svarbiausia užduotis, tekusi mums, teisės aktų leidėjams. Be to, tai vienas didžiausių etinių, teisinių, techninių ir politinių uždavinių, su kuriais visuomenei kada nors teko susidurti.

Visiems aišku, kad internetas gali būti priemonė mūsų pagrindinėms teisėms plėsti – jis suteikia mums galimybę gauti neribotos informacijos ir padeda bendrauti su asmenimis ir bendruomenėmis visame pasaulyje. Kažkodėl mažiau pripažįstama, kad internetas taip pat kelia didelę grėsmę mūsų pagrindinėms teisėms, nes suteikia galimybę mus piktybiškai sekti bei tampa nusikaltėlių ir net teroristų įrankiu. Ir mažiausiai aišku, kaip reikėtų reguliuoti internetą, kad galėtume naudotis jo pranašumais, bet sumažinti labai realų ir rimtą piktnaudžiavimo keliamą pavojų. Galimybę tai įvertinti dar labiau apsunkina interneto pobūdis – tai nereguliuojamas, pagal naudotojo poreikius veikiantis tinklas, kurio nekontroliuoja jokia valdžios institucija ir kuris kerta beveik visas sienas.

Tad šio pranešimo tikslas – pabrėžti tai, kaip mes galime geriausiai apsaugoti ir skatinti pagrindines asmens laisves virtualioje aplinkoje. Keli pagrindiniai šios problemos sprendimo būdai yra šie:

– visų suinteresuotųjų šalių dalyvavimas;
– veiksmai įvairiais lygmenimis pasinaudojant esamomis nacionalinėmis, regionų ir tarptautinėmis priemonėmis ir stebint jų taikymą šiandienėje teisėkūros praktikoje;
– keitimasis geriausia patirtimi ir
– atsakas į įvairių interneto vartotojų ir įvairios veiklos (nuolat besiplėtojančios) virtualioje erdvėje poreikius ir problemas.

Mūsų misijos tikslas – užtikrinti tinkamą privatumo ir saugumo pusiausvyrą. Taigi teks nuolat būti budriems ir atidiems norint neatsilikti nuo sparčios technologijų raidos. Turime atidžiai apsvarstyti įvairiausius saugumo aspektus – nuo nacionalinio saugumo iki mūsų tinklų saugumo ir patikimumo bei internete savo duomenis pateikiančių asmenų saugumo klausimų. Jei saugesnio interneto užtikrinimas yra teisėtas mūsų visuomenės tikslas, tada turime atkreipti dėmesį į sekimo ir kontrolės būdus, kurie gali kelti grėsmę mūsų pagrindinėms laisvėms, ypač kai abejojama jų būtinybe, proporcingumu ir veiksmingumu, ir apriboti jų naudojimą. Mūsų rengiamų teisės aktų ir programų skiriamasis požymis turi būti lankstumas, prisitaikymas ir atskaitingumas tam, kad galėtume vienu žingsniu lenkti besivystančias technologijas.

**Internetas taip pat gali labai sustiprinti kitas pagrindines teises, pavyzdžiui, žodžio laisvę, politinės veiklos laisvę ir asociacijų laisvę,** bet taip pat gali lengvai joms pakenkti. Vienas naujausių tokio svarstymo pavyzdžių yra teisėkūros iniciatyva kontroliuoti žodį internete siekiant išvengti teroristų išpuolių. Tai klasikinis teisės aktų rengimo pavyzdys, rodantis, kad teisės aktas gali sudaryti sąlygas masiniam sekimui ir atimti asmens politinio žodžio laisvę, kuri yra demokratinės visuomenės pagrindas, jei jis nebūtų parengtas tik konkrečiam tikslui pasiekti.

Labai svarbu tinkamai apsvarstyti tokius klausimus. Nėra abejonių, kad internetas nusikaltėliams tapo nauja priemone, ir akivaizdu, kad reikia neleisti teroristams naudoti interneto savo išpuoliams planuoti ir vykdyti. Be to, mūsų visuomenė yra teisi reikalaudama, kad užkirstume kelią vaikų pornografijai internete. Tokie nusikaltėliai, keldami akivaizdų pavojų, mažina mūsų piliečių prieštaravimą policijos raginimams didesniu mastu kontroliuoti „neapčiuopiamą“ internetą. Turime pasipriešinti tokiai tendencijai. Mūsų teisės aktai turi būti veiksmingi kovojant su nusikalstamumu, tačiau neturi būti pernelyg griežti. Internetas, kuris yra neapibrėžtos formos ir neapčiuopiamas, yra jautrus tokiam nesaikingumui. Pavyzdžiui, mažai žmonių pritartų tam, kad policijai arba prekybos įmonėms būtų leista atplėšti ir perskaityti kiekvieną paštu siunčiamą laišką. Reikia būti tokiems pat budriems ir saugant elektroninių pranešimų turinį.

Tačiau ne tik valdžios institucijos sekdamos nusikaltėlius gali užgniaužti žodį ir pažeisti privatumą, tai gali padaryti ir privačios internetinės bendrovės siekdamos pelno. Naujausia tendencija paaiškėjus tokiai padėčiai (dažniausiai tik tada, kai yra akivaizdūs įrodymai, kad įmonės neturėdamos leidimo rinko, laikė ir naudojosi mūsų duomenimis) yra reikalauti naudotojo „**sutikimo**“ (dalyvauti ar nedalyvauti) naudoti jo duomenis.

Turime savęs paklausti, **kur yra sutikimo ribos?** Šis klausimas taikytinas tiek tam, kokią informaciją įmonė gali prašyti naudotoją atskleisti, tiek tam, kokiu mastu asmeniui turėtų būti leista perleisti savo privatumą ir kitas pagrindines teises norint gauti tam tikras interneto paslaugas arba lengvatas.

Atsakyti į šiuos klausimus nėra jau taip lengva. Kitoje, darbo santykius reguliuojančių teisės aktų, srityje mūsų visuomenės atstovai yra sutarę, kad piliečių duodamas sutikimas dėl jų asmeninio gyvenimo dalykų turi ribas. Daugelyje valstybių narių darbo teisėje ir kolektyvinėse sutartyse nustatytas didžiausias darbo valandų skaičius, minimalusis darbo užmokestis arba kitos su darbu susijusios teisės, dėl kurių negali būti reikalaujama, kad asmenys derėtųsi su savo darbdaviais. Priežastis paprasta. Manoma, kad darbuotojo ir darbdavio įtakos pusiausvyros nėra ir kad todėl „sutikimas“ negali būti vienodai sąžiningai duodamas arba gaunamas. Kita priežastis yra ta, kad mes taip pat nusprendėme, kad privalome darbo teisių srityje vengti padėtį bloginančių aplinkybių, kurios gali atsirasti kai kuriems darbuotojams leidus arba jiems „liepus“ derėtis dėl kai kurių savo teisių.

Panaši spraga įtakos ir žinių požiūriu yra internete. Kolektyvinė ir valdymo įtaka, žinios ir interesai kaip ir pigesnių (todėl kai kuriems naudotojams patrauklesnių) interneto paslaugų siūlymas mainais į mažesnę privatumo apsaugą keliamas pavojus daro labai didelį poveikį pavieniams vartotojams. Pranešėjas įsitikinęs, kad kita kova interneto saugumo ir privatumo

diskusijose bus dėl „sutikimo“, kurio prašo valstybės sektorius ir privačios įmonės, ribų.

Šis klausimas turėtų mums labiau rūpėti, kadangi šiandienėje Europoje „didysis brolis“ atsiras ne įvedus autoritarinį režimą, bet, jei tai įvyks, slapta ir esant mūsų „sutikimui“.

Pagaliau **teisė į išsilavinimą ir teisė naudotis internetu** yra dvi papildomos teisės, kurios savo ruožtu turi būti remiamos, tačiau kurioms pavojus gali iškilti kovojant su nusikaltimais internete. Elektroninis neraštingumas taps nauja neraštingumo XXI amžiuje forma. Kaip šiandien kiekvienas vaikas turi teisę lankyti mokyklą, o kiekvienas suaugęs žmogus turi teisę į tęstinį mokymąsi, taip kiekvienas asmuo per savo gyvenimą turėtų turėti teisę naudotis kompiuteriu ir internetu. Valstybės institucijos turėtų užtikrinti tokią galimybę net ir tolimiausiems rajonams bei neturtingiausiems piliečiams, be to, tokia galimybė neturi būti panaikinta baudžiant piliečius dėl pažeidimų. Skirtingą visuomeninę padėtį užimantys, skirtinguose regionuose gyvenantys įvairių kultūrų žmonės turėtų turėti galimybę naudotis interneto siūlomų įvairiausių paslaugų pranašumais. Taip jie gali siekti asmeninio tobulėjimo, užmegzti ryšius švietimo, profesiniais ir asmeniniais klausimais bei kiek tik leidžia mūsų technologijos ir teisė – skatinti ekonomikos galimybes.